

in the online format with the introduction of the latest technologies is substantiated. The positive and negative consequences of digitalization of education are revealed, the prospects of introduction of advanced technologies in the educational process are clarified. The need to find more effective ways to implement digitalization as a set of tools that optimize learning, provide personalization and automation of routine educational processes. The main tools designed to improve the quality of online learning in the training of a specialist in the field of sociconomics. The main directions of further scientific developments are determined, taking into account the research topics. Digitization of education can be successful if the educational process based on the use of information and communication technologies, focused on specific users, has a specific content, based on the right methodology and approaches, interesting content, good motivation of students, well-established software and technical base. The digital transformation of the education system primarily involves equipping educational institutions with modern digital technologies, which are designed to increase the availability of education and training materials for all. In the context of changes in the socio-economic environment caused by digitalization and globalization of modern multicultural society, the activities of specialists in "socioeconomic professions" are relevant. Modern system of higher professional education, able to make a significant contribution in training specialists and creating conditions for the organization of the educational process and the functioning of educational institutions due to the challenges of today.

Key words: digitalization, digital technologies, educational environment, higher education, professional education, sociconomics specialists, personal qualities, content, and quality of online learning.

УДК 378.14:159

DOI href="https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.40">https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.40

Стрельбицька С. М.

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

У статті здійснено психолого-педагогічний аналіз поняття «індивідуальна освітня траєкторія», розкрито різноманітність і протиріччя авторів у його трактуванні. Охарактеризовано сутність «індивідуальна освітня траєкторія» та з'ясовано значення означеного поняття для професійного розвитку здобувачів. Індивідуальна освітня траєкторія представлена як персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача магістратури в освітньому просторі закладу післядипломної освіти. Відзначено, що незважаючи на наявність великої кількості наукових досліджень з приводу дефініції означеного поняття, воно залишається і досі дискусійними та потребує більш детального вивчення.

Стратегічна мета сучасної вищої професійної освіти полягає у підготовці в магістратурі професіоналів, здатних до самореалізації, самоактуалізації і саморозвитку у професійній діяльності, що гармонійно поєднують як особистісні, так і професійно значущі якості та здібності. Відтак, розробка та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії навчання дозволять здобувачеві в умовах магістратури розвинути саме ті якості, здібності, компетенції та компетентності особистості, які потрібні майбутньому професіоналу. Зокрема, такі, які є затребуваними сучасним ринком праці, а саме самостійність, самоаналіз, самопізнання, самовдосконалення, самоосвіти, мобільність, гнучкість, креативність, ініціативність, здатність робити вибір і нести за нього відповідальність, осмислювати життєві та професійні цінності.

Розглянуто елементи освітньої парадигми, які є важливими для впровадження системи індивідуальних освітніх траєкторій професійного розвитку під час навчання в магістратурі у системі післядипломної освіти. Окреслені основні напрямки організації освітнього процесу за індивідуальними освітніми траєкторіями. Обґрунтовано важливість індивідуальних освітніх траєкторій професійного розвитку особистості здобувача під час навчання в магістратурі. Подается опис чинників, які впливають на професійний розвиток здобувачів магістратури та стадії їх професіоналізації.

Ключові слова: індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальний освітній маршрут, професійний розвиток, неперервна освіта

В умовах модернізації та реформування системи вищої освіти України проблема професійного розвитку та професійного становлення здобувачів вищої школи залишається вкрай актуальною. Зокрема, в реаліях сьогодення стратегічну значущість набуває якість професійної підготовки здобувачів системи неперервної освіти, яка зорієнтована на умінні здобувати знання та ефективно їх використовувати саме шляхом постійного самовдосконалення й саморозвитку. Відтак, стратегія сучасної вищої освіти полягає у наданні можливості здобувачам виявляти та ефективно розкривати весь свій творчий потенціал.

Сучасному ринку праці потрібні професіонали, конкурентоспроможні, компетентні, які вільно володіють своїм фахом, професійно зрілі, відповідальні за свій розвиток, готові та здатні розробляти власну індивідуальну освітню траєкторію особистісного розвитку та становлення. Вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку, дозволяє здобувачам обрати власний персональний шлях реалізації особистісного потенціалу, вибір життєвої стратегії, сприяє розвитку самостійності, мобільності, гнучкості, креативності, ініціативності, здатності обирати та нести відповідальність за обране, організаційно-діяльнісних, пошукових, науково-дослідницьких й багатьох інших якостей і здібностей.

Сьогодні, заклад вищої освіти, який активно веде інноваційну діяльність, повинен формувати таких здобувачів, які володіють високим творчим потенціалом, аналітичними та комунікаційними здібностями, вміннями саморозвиватись, самовдосконалюватись і самореалізуватись, готових та здатних до професійного та особистісного зростання. Відтак, перед викладачами закладу вищої освіти постає необхідність визначити різні концептуальні підходи до професійного розвитку здобувачів в умовах магістратури, здійснювати пошук ефективних інноваційних технологій розвитку та становлення професіоналізму, зорієнтованих на індивідуалізацію освітнього процесу в системі неперервної освіти.

Актуальність даного дослідження обумовлена, з одного боку, потребою української держави і суспільства в професійних фахівцях, які володіють професійними компетенціями та компетентностями, що підвищує їх адаптивність і конкурентоспроможність в сучасних соціально-економічних умовах, з іншого боку, великим інтересом до теми дослідження в сучасній психолого-педагогічній науці та її недостатньою розробленістю.

Мета статті полягає у розкритті сучасних наукових підходів щодо висвітлення поняття «індивідуальна освітня траєкторія» як важливої складової професійного розвитку здобувачів в умовах магістратури.

Вивчення наукових психолого-педагогічних джерел і літератури дає підстави констатувати інтенсивність наукового пошуку проблеми висвітлення поняття «індивідуальна освітня траєкторія» здобувачів закладу вищої освіти. Відтак, теоретико-методологічні та професійно-педагогічні аспекти окресленої проблематики було розглянуто в працях українських і зарубіжних учених (М. Барна, С. Бейтс, Д. Бреннан, Т. Годованюк, Р. Деринг, Н. Джексон, Л. Задорожна-Княгницька, І. Каньковський, І. Краснощок, Ч. Лідбігер, Л. Медвідь, Я. Сухенко, Д. Хай, Н. Яремчук та ін.). Зокрема, побудові індивідуальних траєкторій навчання студентів на основі застосування вибіркового елементів навчальних планів (Л. Білоцької, С. Донченко, Р. Іст, М. Кримова, О. Пенчук, Т. Ша, Л. Шаульська та ін.). Деяким аспектам особливостей організації освітнього процесу в закладі вищої освіти за індивідуальною траєкторією присвячені праці Т. Коростіянець [3]. В свою чергу, питання Міжнародного досвіду навчання здобувачів з використанням індивідуальних освітніх траєкторій та їх ролі у забезпеченні якості вищої освіти досліджували учені Н. Гусєва, М. Логвинова, Л. Немець, К. Сегіда, О. Суптело [5]. Попри достатню кількість досліджень, універсального визначення поняття «індивідуальна освітня траєкторія» до теперішнього часу не існує. Залишаються недостатньо дослідженими питання індивідуальна освітня траєкторія професійного розвитку здобувачів в умовах магістратури у системі післядипломного навчання та визначення її структурних елементів. Практичне розв'язання завдань підготовки професіоналів потребує глибокого теоретичного аналізу природи індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку здобувачів магістратури у системі післядипломного навчання, механізмів її реалізації, визначення умов та факторів, що її зумовлюють. Першочергового значення при цьому набувають завдання з'ясування загальних підходів щодо визначення сутності поняття, її структури та основних характеристик.

Реформування національної системи вищої освіти актуалізували пошуки підходів до розробки стратегії модернізації професійної підготовки здобувачів з урахуванням світового досвіду та традицій української академічної культури. Такі аспекти процесу модернізації, як перехід до системи європейської багаторівневої освіти, розвиток мобільних освітніх програм та стандартів, досягнення академічної мобільності, припускають наявність альтернатив в освітній сфері та орієнтують здобувачів робити вибір виходячи з власних можливостей та потреб ринку праці. Відтак, вибір індивідуальної освітньої траєкторії зрештою дозволить кожному здобувачу магістратури розвинути саме ті якості особистості, здібності, компетенції та компетентності, які вкрай необхідні майбутньому професіоналу.

Студентоцентроване навчання, орієнтація на індивідуалізацію освітнього процесу за допомогою яких відбувається включення здобувачів у розробку та реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій, закріплене в чинному законодавстві України [7; 8]. Зокрема, ст. 53. п.1. ч. 2 Закону України «Про освіту», закріплює право здобувачів на індивідуальну освітню траєкторію, що має реалізуватись через вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, закладів освіти та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін та рівня їх складності, методів і засобів навчання [7]. В свою чергу, ст. 62 п.15-17 Закону України «Про вищу освіту» індивідуалізує навчання здобувачів, через надання їм можливості вибору навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, при цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу, навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох закладах вищої освіти, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету та академічну мобільність, у тому числі міжнародну [8]. Як бачимо, законодавець всіляко стимулює та мотивує здобувачів, затверджуючи відповідні права на навчання упродовж життя та академічну мобільність, вибір видів і форм професійного зростання та/або суб'єктів освітньої діяльності, тим самим надаючи можливість самостійного вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

У сучасній науковій психолого-педагогічній літературі пропонуються різні підходи щодо тлумачення поняття «індивідуальна освітня траєкторія»: воно розглядається з позицій філософії, педагогіки, психології та соціології. Зокрема, з позиції індивідуального підходу (С. Сисоева) – це можливість гнучкого використання форм, методів, засобів і темпу навчання, спрямованих на визначення і розвиток потенційних можливостей та найближчих перспектив розвитку особистості, а також сприяння її творчому формуванню

індивідуального стилю освітньої діяльності. Зважаючи на особистісно-орієнтований підхід (О. Дубасенюк), у процесі професійної освіти на перший план висуває активну самостійність та усвідомлене ставлення до процесу навчання, акцентується увага на самоцінності, самобутності та суб'єктивному досвіді та відповідальності самого студента. В свою чергу, гуманітарний підхід (А. Сакун) передбачає створенню такого освітнього середовища яке спрямоване на самовизначення, стимулювання розвитку індивідуальності та особистісного досвіду, що сприятиме особистісному вибору освітнього шляху, розробці особистих моделей освіти. Більш того, розглядаючи індивідуальну освітню траєкторію через призму праксеологічного підходу (В. Поліщук), відзначимо, що вона забезпечує ефективність студента в управлінні власної освіти через всебічний самоаналіз, самооцінювання, цілеспрямоване моделювання умов і засобів навчання для максимальної продуктивності практичної складової в освітній діяльності. За допомогою проєктного підходу (Л. Буркова) відбувається активізація вміння здобувачів передбачити, прогнозувати, оцінювати, створювати, що, в свою чергу, спрямовує їх на самовизначення у професійній діяльності через процес визначення умов реалізації особистісних і професійних орієнтацій та вибору форм, засобів та методів освітньої діяльності тощо. Підкреслимо важливість компетентісного підходу (Дж. Равен) при визначенні індивідуальної освітньої траєкторії, оскільки саме завдяки йому в професійній освіті відбувається переміщення акцентів з процесу накопичення знань, умінь і навичок здобувачів у площину формування та розвитку комплексу загальних та професійних прикладних умінь, адаптивних можливостей і здатності творчо застосовувати та трансформувати набуті знання й досвід у власній професійній діяльності. Зауважимо цінність акмеологічного підходу (Г. Яворська), який розкриває професійну освіту як процес самопізнання індивідуального професійного потенціалу, спрямованість здобувачів на самоосвіту, творчу діяльність, яка обумовлена потребою успіху в професійній сфері, досягнення професійної компетентності, здатності до проєктування і реалізації індивідуальних освітніх маршрутів, траєкторій професійного зростання та мобілізації власної мотивації, когнітивних та емоційно-чуттєвих ресурсів, поведінкової активності.

Зазначимо, що трактування сутності поняття «індивідуальна освітня траєкторія» різними ученими аналізується у контексті таких перехресних понять, як «індивідуальний освітній маршрут», «індивідуальна освітня програма» та «індивідуальна траєкторія навчання». Відтак, Я. Сухенко відзначає, що психолого-педагогічний зміст індивідуальної освітньої траєкторії є досить широким, який розкривається та конкретизується низкою різнопланових категорій, які за аналізом семантичних одиниць, можна позначити як: дидактично-ресурсна категорія, індивідуально- та соціально-психологічна, картографічно-процесуальна тощо [9, с. 112].

В свою чергу, Т. Коростіянець підкреслює, що індивідуальна освітня траєкторія може бути спрямована не тільки на вибір освітньої програми студента, але й на вибір його власної траєкторії вивчення окремих навчальних дисциплін [3, с. 74]. Водночас, авторка зазначає, що індивідуальна освітня траєкторія – це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного здобувача в освіті, тобто це є програма його індивідуальної активності, спрямованість і зміст якої визначаються його волездатністю як готовністю здійснювати свідомий вибір і діяти згідно етичній вольовій відповідальності [3, с. 76]. Більш того, І. Краснощок зазначає, що «організація індивідуальної освітньої траєкторії студента сприяє формуванню конкурентоздатності майбутніх фахівців, здатних до самореалізації в мінливих соціально-економічних умовах» [4, с. 103]. Учена Т. Годованюк вивчаючи індивідуальну освітню траєкторію зауважила, що необхідними її елементами є: цінності, мотиви, зацікавленість викладача в розвитку здобувачів, задоволення від спілкування з ними, норми, авторитет викладача, мета, усвідомлення викладачем права здобувача на особистісні освітні цілі; позиції учасників освітнього процесу, форми і методи, акцент на самостійну роботу здобувачів, засоби, контроль і оцінка: зміщення акценту на самоконтроль і самооцінку здобувачів, які важливо враховувати при її побудові [1]. Дослідник І. Каньковський розглядає індивідуальну освітню траєкторію, як реалізацію індивідуального освітнього маршруту. Автор акцентує увагу, що обраний рух індивідуального освітнього маршруту здобувачем, необхідний для досягнення ним певного рівня професійної компетентності, визначеного стандартом освіти, в умовах власної відповідальності та власного бажання [2, с. 63]. Підкреслимо, що у зазначеній думці, «індивідуальна освітня траєкторія» передбачає наявність індивідуального освітнього маршруту, а також розроблений спосіб його реалізації. В свою чергу, індивідуальний освітній маршрут розглядається вченими як структурована програма дій здобувача освіти на певному фіксованому етапі навчання; шлях освоєння індивідуальної освітньої програми [4]. Індивідуальний освітній маршрут виступає в якості персоналізованої освітньої програми, котрий дозволяє реалізувати принцип особистісної орієнтації освітнього процесу через виявлення умов, які сприяють досягненню здобувачами магістратури встановленого стандарту освіти та побудований з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Аналіз зарубіжних публікацій із означеної проблематики засвідчив, що закордонні дослідники диференціюють це поняття з різними науково-теоретичними та практичними підходами для позначення індивідуального руху та прогресу в освіті. Зокрема, розглядають як особливості соціального походження та оточення; наявний освітній досвід суб'єкта навчання; структурованість, послідовність, лінійність, гнучкість процесу набуття освіти упродовж життя; локальні умови навчання в якості чинників формування ідентичності та схильності до навчання; характер (графіка) траєкторії, співвіднесеність навчальних переходів і перехідних періодів у житті особистості; ситуативно-хронологічний чинник розгортання індивідуальної освітньої траєкторії [9, с. 114]. Відтак, дослідник N. Jackson визначає індивідуальну освітню траєкторію, як

структурований і супроводжуваний процес, що реалізується безпосередньо здобувачем. Автор наголошує, що це полягає в тому, що здобувач аналізує свій процес навчання, успішність і досягнуті результати, а також складає план свого індивідуального, освітнього і професійного розвитку [11]. Зокрема, учений Ph. Schnell під поняттям «освітні траєкторії» розуміє сукупність переходів між освітніми рівнями й установами, які приводять до різних рівнів освітнього капіталу. Формуються чіткі вимоги до закладів освіти щодо стратегій впровадження індивідуального вибору студентів, які забезпечують доступ до освіти протягом усього життя [5]. В свою чергу, дослідники T. Gale, S. Parker зосередили увагу на вивченні проблеми переходів здобувача пов'язуючи із освітою особистості упродовж життя [10, с. 17].

З огляду на позиції вчених зауважимо, що цінність означених підходів полягає в тому, що ученими розкривається сутність індивідуальної освітньої траєкторії (особистісний шлях в освіті), мета (реалізація особистісного потенціалу здобувача освіти), визнання за здобувачем освіти свободи вибору

шляхів і способів реалізації власних освітніх цілей, навчання на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, відповідність освітньої діяльності потребам, когнітивному стилю, індивідуальним здібностям і можливостям здобувача вищої професійної освіти. Отож, аналіз наукової літератури засвідчив, що майже всі перелічені вчені акцентують увагу на необхідності побудови та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Однак в умовах сьогодення стає очевидним, що система професійної освіти досить повільно реагує на соціально-економічні та науково-технічні зміни, а разом із цим і на проблему індивідуальної освітньої траєкторії для професійного розвитку здобувачів в умовах магістратури, що незмінно призводить до зниження конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

В рамках даного дослідження, погоджуючись з ученими, під індивідуальною освітньою траєкторією, розуміємо – персональний шлях реалізації особистістю здобувача свого творчого потенціалу під час навчання в магістратурі за допомогою професійно-освітньої програми, розробленої ним спільно з викладачем як тьютором чи партнером та/або самостійно. Зауважимо, що індивідуальна освітня траєкторія відображає, з одного боку, сферу інтересів та можливостей здобувачів, а з іншого, забезпечує їм можливість виступати активними учасниками проектування власної професійної діяльності та життєвої стратегії. Слід зазначити, що побудова індивідуальної освітньої траєкторії можлива лише при дотриманні наступних організаційно-педагогічних умов: 1) надання свободи вибору здобувачам щодо змісту, темпу вивчення матеріалу, засобів та методів, форм самостійної роботи та контролю результатів; 2) організація педагогічного супроводу реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, що передбачає суб'єкт-суб'єктну взаємодію між учасниками освітнього процесу; 3) обов'язкове здійснення рефлексії, моніторингу та контролю ефективності реалізації індивідуальної освітньої траєкторії для своєчасної її корекції у разі виникнення конкретних бар'єрів або перешкод.

Підкреслимо, важливими аспектами для ефективної та успішної побудови індивідуальної освітньої траєкторії є: 1) здобувач під час навчання в магістратурі повинен бути готовим і здатним самостійно розробляти власний орієнтовний план, який повинен складатися з ретельно прописаних елементів, включаючи можливі бар'єри та перешкоди, отримувати підтримку від викладача, прийняття позитивного чи негативного оцінювання виконаних дій та визначення можливих альтернатив; 2) орієнтовний план має бути спрямований як на професійний, так і особистісний розвиток здобувача, враховувати особистісні, освітні та професійні інтереси, а також потреби та запити здобувача; 3) цілеспрямований на реалізацію індивідуальних прагнень, вироблення життєвих стратегій, формування засад індивідуального та професійного розвитку особистості здобувача.

Зазначимо, індивідуальний освітній шлях здобувачів магістратури в системі неперервної освіти здійснюється покроково: навіщо я це роблю? (осмислення освітньої діяльності); орієнтація на результат (постановка особистої освітньої мети); визначення плану освітньої діяльності та його реалізація; усвідомлення результатів власної діяльності та їх оцінка; корекція кінцевої мети обраного освітнього шляху. Вважаємо, що такий покроковий рух здобувачів до особистої освітньої мети з орієнтуванням на власний результат є процесом становлення індивідуальної освітньої траєкторії, в ході якого відбувається усвідомлення здобувачами значущості самостійності, власного вибору й відповідальності щодо постійного особистого професійного становлення та розвитку.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що побудова своєї індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку здобувача в умовах магістратури дає змогу створити образ майбутнього професіонала. Більш того, індивідуальна освітня траєкторія професійного розвитку особистості здобувача є моделлю, яка конструюється, деталізується, встановлює системи соціальних і професійних зв'язків, а також дає можливість прогнозувати власну ефективність і успішність та перспективу загалом. Крім цього, розробка та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії нададуть здобувачеві в умовах магістратури розвинути затребувані сучасним ринком праці такі якості та здатності, як: самостійність, самоаналіз, самопізнання, самовдосконалення, самоосвіти, мобільність, гнучкість, креативність, ініціативність, здатність робити вибір і нести за нього відповідальність, осмислювати життєві та професійні цінності. Відтак, здобувачі перетворюються на справжніх суб'єктів власного професійного розвитку, які вибудовують індивідуальну стратегію свого життєвого успіху. Проведений аналіз виявив необхідність розв'язання в системі вищої освіти проблеми побудови індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів в умовах магістратури у системі післядипломної освіти. Оскільки кожна професійна діяльність має певні особливості, то ця побудова повинна здійснюватись ще в процесі фахової підготовки у ЗВО в рамках компетентнісного підходу, що й визначає напрямки подальших досліджень.

Використана література:

1. Годованюк Т. Л. Методична підготовка майбутніх учителів математики: теорія і практика : монографія. Умань : Социнський М. М., 2019. 316 с.
2. Каньковський І. Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки фахівця. *Професійна освіта : проблеми і перспективи*. Київ-Сімферополь, 2013. Вип. 4. С. 62-65.
3. Коростіянець Т. П. Індивідуальна освітня траєкторія студента: аналіз трактувань понять. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2020. Вип. 30. С. 73-80.
4. Краснощок І. П. Індивідуальна освітня траєкторія студента: теоретичні аспекти організації. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя : КПУ, 2018. Вип. 60. С. 101-107.
5. Немець Л., Гусєва Н., Суптелю О. Міжнародний досвід використання індивідуальних освітніх траєкторій у підготовці студентів у галузі суспільної географії. *Проблеми сучасної освіти*. Харків, 2019. Вип. 10. С. 43-50.
6. Пенчук О. П., Донченко С. В., Білоцька Л. Б. Побудова індивідуальних траєкторій навчання студентів на основі застосування вибіркового елементів навчальних планів. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Сер. Економічні науки*. Київ, 2017. № 2 (109). С. 36-41.
7. Про освіту : Закон України від 5 вер. 2017 р. № 2145. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145>
8. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р., № 1556. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556>
9. Сухенко Я. В. Індивідуальна освітня траєкторія: міждисциплінарний аналіз феномену. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Психологічні науки*. Херсон, 2017. Вип. 4 (2). С. 111-116.
10. Gale Trevor Navigating student transition in higher education: induction, development, becoming, in *Universities in transition : foregrounding social contexts of knowledge in the first year experience*. Adelaide : University of Adelaide Press. 2014. P. 13-39.
11. Walther A., Parreira do Amaral M., Cuconato M., Dale R. Governance of Educational Trajectories in Europe: pathways, policy and practice. London : Bloomsbury Publishing, 2016. 352 p.

References:

1. Hodovaniuk T. L. (2019) Metodichna pidhotovka maibutnix uchyteliv matematyky: teoriia i praktyka [Methodical training of future teachers of mathematics: theory and practice] : monohrafiia. Uman : Sochynskiyi M. M. 316 s. [in Ukrainian]
2. Kankovskiyi I. Ye. (2013) Indyvidualni osvritni traiektorii yak neobkhdnist suchasnoho protsesu profesiinoyi pidhotovky fakhivtsia [Individual educational trajectories as a necessity of modern process of professional training]. *Profesiina osvita: problemy i perspektivy*. Kyiv-Simferopol. Vyp. 4. S. 62-65. [in Ukrainian]
3. Korostianets T. P. (2020) Indyvidualna osvritnia traiektoriia studenta: analiz traktuvan poniat [Individual educational trajectory of the student: analysis of interpretations of concepts]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuz. zb. naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych*. Vyp. № 30. S. 73-80. [in Ukrainian]
4. Krasnoshchok I. P. (2018) Indyvidualna osvritnia traiektoriia studenta:teoretichni aspekty orhanizatsii [Individual educational trajectory of the student: theoretical aspects of the organization]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. Zaporizhzhia : KPU*. Vyp. 60. T. 1. S. 101-107. [in Ukrainian]
5. Niemets L., Husieva N., Suptelo O. (2019) Mizhnarodnyi dosvid vykorystannia indyvidualnykh osvritnykh traiektorii u pidhotovtsi studentiv u haluzi suspilnoi heohrafii [International experience in the use of individual educational trajectories in the preparation of students in the field of social geography]. *Problemy suchasnoi osvity*. Kharkiv. Vyp. 10. S. 43-50. [in Ukrainian]
6. Penchuk O. P., Donchenko S. V., Bilotska L. B. (2017) Pobudova indyvidualnykh traiektorii navchannia studentiv na osnovi zas-tosuvannia vybirkovykh elementiv navchalnykh planiv [Construction of individual learning trajectories of students based on the use of selective elements of curricula]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seria : Ekonomichni nauky*. Kyiv. № 2 (109). С. 36-41. [in Ukrainian]
7. Pro osvitu [About education]: Zakon Ukrainy vid 5 ver. 2017 r. № 2145. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145> [in Ukrainian]
8. Pro vyshchu osvitu osvitu [About higher education]. Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r., № 1556. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556> [in Ukrainian]
9. Sukhenko Ya. V. (2017) Indyvidualna osvritnia traiektoriia: mizhdystsyplinarnyi analiz fenomenu [Individual educational trajectory: interdisciplinary analysis of the phenomenon]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seria : Psykholohichni nauky*. Kherson. Vyp. 4 (2). S. 111-116. [in Ukrainian]
10. Gale Trevor (2014) Navigating student transition in higher education: induction, development, becoming, in *Universities in transition : foregrounding social contexts of knowledge in the first year experience*. Adelaide : University of Adelaide Press. P. 13-39.
11. Walther A., Parreira do Amaral M., Cuconato M., Dale R. (2016) Governance of Educational Trajectories in Europe: Pathways, Policy and Practice. London : Bloomsbury Publishing. 352 p.

Strelbytska S. M. Individual educational trajectory of professional development of the students in the conditions of the master's degree

The article analyzes the psychological and pedagogical analysis of the concept of «individual educational trajectory», reveals the diversity and contradictions of the authors in its interpretation. The characterized of «individual educational trajectory» is described and the significance of this concept for the professional development of the students is clarified. It is noted that despite the presence of a large number of scientific studies on the definition of this concept, it remains controversial and needs more detailed study.

The strategic goal of modern higher professional education is to prepare for a master's degree professionals capable of self-realization, self-actualization and self-development in professional activities. Therefore, the development and implementation of an individual educational trajectory of study will allow the applicant in the master's program to develop exactly those qualities, abilities, competencies and competencies of the individual that the future professional needs. In particular, those that are in demand in the modern labor market, namely independence, introspection, self-knowledge, self-improvement,

self-education, mobility, flexibility, creativity, initiative, ability to make choices and take responsibility for it, comprehend life and professional values.

Elements of the educational paradigm that are important for the implementation of the system of individual educational trajectories of professional development during master's studies in the system of postgraduate education are considered. The main directions of the organization of the educational process according to individual educational trajectories are outlined. The importance of individual educational trajectories of professional development of the applicant's personality during master's studies is substantiated. The description of the factors influencing the professional development of master's degree students and the stages of their professionalization is given.

Key words: *individual educational trajectory, individual educational route, professional development, continuing education*

УДК 373.018.43/.091.398(73)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.41>

Швець Т. Е.

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ТЬЮТОРИНГУ В СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ США

У статті висвітлені історичні витоки та еволюція тьюторингу в системі середньої освіти у США. Автор надає короткий огляд джерельної бази відповідно до видів тьюторингу. У статті використані наступні методи дослідження: вивчення, аналіз та узагальнення історико-педагогічних, педагогічних джерел з метою висвітлення основних моделей тьюторингу в закладах середньої освіти США.

Стаття починається із характеристики історичних витоків тьюторингу у США від з колоніального періоду до сьогодення. Автор зосереджує увагу на тривалості тьюторських традицій, відзначаючи, що американські тьютори успішно поширювали в народних школах тьюторські концепції центрованої на дитині педагогічної теорії філософів-гуманістів Європи, які були адаптовані до школи двадцятого століття.

У статті приділено увагу такому різновиду тьюторингу, як приватний, який також має свої варіації, а саме: професійні тьютори (індивідуальні вчителі), громадські (некомерційні) тьютори, шкільні тьютори-волонтери. Автор наводить твердження науковців щодо зростання в США популярності приватного тьюторингу, який обумовлений зростанням конкуренції на ринку вищої освіти.

Автор характеризує також модель тьюторингу ровесників, вказуючи його типи. У статті зазначені можливі варіанти тьюторингу ровесників, коли тьютором виступає студент бакалаврату, який допомагає школяру; старшокласники допомагають молодшим та учні з рівним статусом, які працюють у діадних взаємовідносинах, по черзі перебуваючи у ролі тьютора та підопічного.

У статті надана характеристика консультативної підтримки учнів, яка не має назви «тьюторинг», але за усіма характеристиками нагадує тьюторський супровід. Автор розкриває деякі аспекти праці шкільних консультантів-радників та зауважує на соціально-особистісній спрямованості допомоги учням. Також у статті надано аналіз онлайн тьюторингу в середній освіті США.

У висновках автор зазначає, що знання сутності різних моделей тьюторингу у закладах середньої освіти США дозволяють розширити уявлення про освітні практики в контексті індивідуалізації в її соціальному та гуманістичному значенні. Автор зазначає, що усі моделі тьюторингу засновані на концепціях освіти, що орієнтована на дитину, враховує індивідуальні відмінності учнів, розвиток їх індивідуальності.

Ключові слова: *тьюторинг, тьютор, тьюторський супровід, приватний тьюторинг, тьюторинг ровесників, онлайн тьюторинг, шкільне консультування, педагогічна підтримка.*

Розвиток освіти є одним із головних пріоритетів української державної політики. В Концепції нової української школи говориться про те, що школа це місце розкриття та розвитку талантів кожної дитини, її здібностей та можливостей, це місце партнерських взаємовідносин, побудованих на основі діалогу. Нова українська школа орієнтується передусім на учня, в фокусі індивідуалізація, орієнтації на учня, розвиток особистості, здатної до самостійного навчання впродовж життя [2].

Однією з найефективніших освітніх технологій у сфері реалізації принципу індивідуалізації на сьогодні вважається тьюторська технологія, яка набула свого поширення у багатьох країнах світу. Впровадження тьюторингу в закладах середньої освіти в Україні бере свій початок з досвіду зарубіжних країн. США – одна з країн, в якій тьюторинг є життєво важливою сферою, що швидко розвивається та представлений різними моделями. Аналіз закордонного досвіду реалізації тьюторингу, зокрема у Сполучених Штатах Америки, а також розвиток вітчизняної системи середньої освіти вимагає постановки питання впровадження нових форм та методів роботи з учнями.